

Alternativ rapport till Sveriges
tjugofjärde och tjugofemte periodiska
rapport till FN:s kommitté för
avskaffande av rasdiskriminering

Framtagen av Afrosvenskarnas riksorganisation

INNEHÅLL

FÖRORD OCH INLEDNING	1
En skrämmande och växande raslig ojämlikhet	2
ASR:S REKOMMENDATIONER	8
SLUTORD	12

FÖRORD

Afrosvenskarnas Riksorganisation (ASR) grundades 1990 och har som ett av våra syften att främja lika rättigheter för personer med afrikansk härkomst i Sverige. Därför är kampen mot afrofbisk rasism en central del av vårt arbete och i det ingår att verka för att Sverige lever upp till sina internationella åtaganden att bekämpa rasism. Denna alternativa rapport är ASR:s svar på svenska regeringens tjugofjärde och tjugofemte periodiska rapport till FN:s kommitté för avskaffande av rasdiskriminering (CERD) som framgent hänvisas till som "kommittén".

Till att börja med vill vi säga att vi välkomnar regeringens åtgärdsprogram mot afrofb. Det innehåller flera punkter som ASR drivit såsom att utveckla arbetet mot rasism på arbetsmarknaden, öka kunskapen om Sveriges deltagande i den transatlantiska slavhandeln, utveckla och sprida kunskapsstöd för att motverka rasism inom hälso- och sjukvården, sammanställa kunskap om arbetsrelaterad stress och särskilt om betydelsen av utsatthet till följd av etnisk tillhörighet, demokrati-stärkande insatser för att motverka rasism i skolan samt utvecklat och förbättrat arbete mot hatbrott (*Regeringskansliet, Åtgärdsprogram mot afrofb 2022*).

Programmet är både ett erkännande och pekar riktningen framåt. Men vad ASR fortfarande saknar är ett tydligare erkännande av rasismens strukturella natur i form av praktiska policys. Konkret innebär det en politik som inkluderar särskilda åtgärder för att adressera afrofb som genomsyrar samhället och begränsar afrosvenskars åtnjutande av rättigheterna i konventionen. Det är bara möjligt när afrosvenskar erkänns inte bara som en statistisk kategori utan även som en sociopolitisk kategori kring vilken politik kan utformas. Den givna strategin framåt är det rättighetsbaserade arbetssättet där jämlikhet mellan rasgrupper beaktas i planeringen, utförandet och besluts-

fattandet på alla nivåer och inom alla samhällsområden och för att kunna implementera den krävs att Sverige hörsammar rekommendationen från kommittén att samla in statistik byggd på breddad datainsamling med olika indikatorer på etnisk mångfald.

Afrosvenskar är en rasgrupp på snabb tillväxt. Bristen på framsteg avseende vårt likvärdiga åtnjutande av grundläggande rättigheter gör att ännu fler svenskar lever i marginalisering på grund av rasdiskriminering både i absoluta tal och som en andel av befolkningen.

SKRÄMMANDE OCH VÄXANDE RASLIG OJÄMLIKHET

I rapporten **"Afrofobi – en kunskapsöversikt över afrosvenskars situation"** (Mångkulturellt centrum, 2014) publicerades den första auktoritativa uppskattningen över antalet afrosvenskar. Med ledning av samma metod byggd på registerdata från folkbokföringsregistret beräknar huvudförfattaren Tobias Hübinette att afrosvenskar den 31 december 2021 utgjorde cirka 350 000 personer vilket nästan innebär en fördubbling på bara ett decennium.

- Ca 60 procent är utrikes födda & ca 40 procent är inrikes födda
- Ca 15 procent är inrikes födda mixade & ca 1,5 procent är utrikes födda adopterade
- Ca 60 procent har bakgrund vid Afrikas horn (Somalia, Eritrea, Etiopien och Djibouti)
- De utgör 3,4 procent (jfr 1,9 procent 2010) av hela den svenska totalbefolkningen
- De utgör 10 procent (jfr 7 procent 2010) av den svenska utländsk bakgrund-befolkningen)
- Det utgör 25 procent (jfr 17 procent 2010) av invånarna med bakgrund i Afrika, Asien eller Sydamerika

Med anledning av åttaårsdagen av utkomsten av Afrofobirapporten publicerade Hübinette på sin hemsida sin bedömning av den nuvarande situationen för afrosvenskar där han konstaterar att *»afrosvenskar är fortsatt den minoritet som utan konkurrens utsätts för hatbrott allra mest proportionellt sett, liksom den grupp som antagligen diskrimineras allra mest (antagligen tillsammans med de svenska romerna) och är den mest marginaliserade*

*gruppen i alla upptänkliga socioekonomiska utfallssammanhang (och återigen antagligen tillsammans med de svenska romerna).*¹

Den inhemska antidiskrimineringslagstiftningen räcker således inte till för att bemöta diskrimineringen mot afrosvenskar men definitionen av rasdiskriminering i artikel 1.1 i konventionen erbjuder ett bredare skydd. Genom Sveriges inhemska antidiskrimineringslagar kan individer endast åberopa diskriminering i specifika situationer som när de söker jobb eller söker tillträde till offentliga lokaler. Konventionen har istället en bred strukturell syn på rasdiskriminering som omfattar alla former – framför allt återkommande och sammansatta former – av interpersonell, social, institutionell och annan samhällelig *»särskiljning, uteslutning, begränsning eller preferens» baserad på ras med »som har till syfte eller verkan att omintetgöra eller inskränka erkännande, åtnjutande eller utövande på lika villkor av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter».*

Det kan röra sig om interpersonella, sociala, institutionella eller andra offentliga förhållanden där människor av afrikansk härkomst är mer benägna än vita européer att få sina lika rättigheter begränsade som vid anställning, boende, inom utbildning, i offentliga utrymmen, inom brottsbekämpning och så vidare. Kommitténs allmänna rekommendation 14 – om hur man tolkar artikel 1.1 i konventionen – betonar att oavsett orsakerna till sådana gruppskillnader är det de facto åtnjutandet av rättigheter som är avgörande.

Därför är rasojämlighet i sig självt att förstå som rasdiskriminering och som något konventionsstaterna är förbundna att bekämpa.

¹ <https://tobiashubINETTE.wordpress.com/2022/02/03/atta-ars-sedan-afrofobirapporten/>

Bruttolön fördelat över utbildningsnivåerna

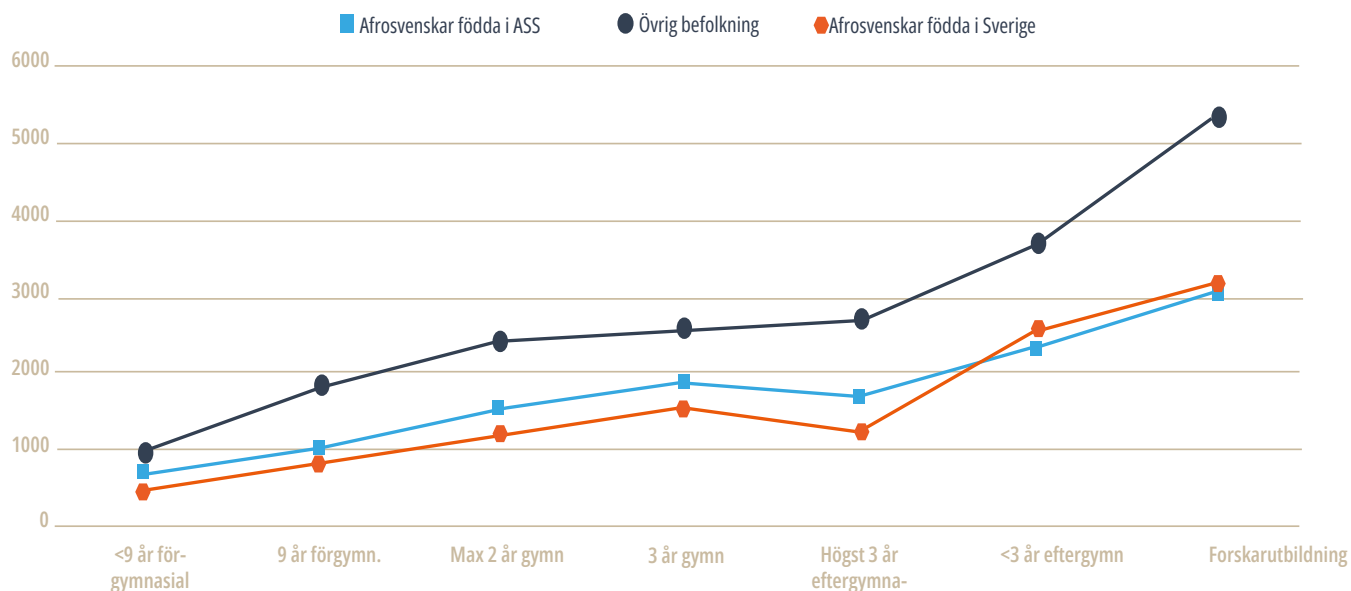

fig 1. Löner (bruttolön) fördelat över utbildningsnivåer för afrosvenskar födda i Afrika söder om Sahara (ASS), afrosvenskar födda i Sverige med minst en förälder född i Afrika söder om Sahara och den övriga arbetsföra befolkningen i Sverige. Beräknad på population från hela Sverige (Länsstyrelsen, *Antisvart rasism och diskriminering*, 2019, s. 32)

Professor Anders Neergaard beskriver i rapporten **“Klasssamhällets rasifiering i arbetslivet”** (2018) hur klyftorna i Sverige vuxit de senaste tre decennierna samtidigt som ojämlikheten tar sig ett alltmer rasligt uttryck. En närmare studie av svensk rasojämlikhet avslöjar ett mönster kusligt likt de rasbiologiska hierarkier som den svenska vetenskapsmannen Carl von Linné lade fram redan på 1700-talet med vita på toppen och svarta människor längst ner i botten. Afrosvenskar är den rasgrupp i Sverige som uppvisar de sämsta livsvillkoren sett till en rad välfärdsindikatorer. Ojämlikheten beror till stor del på rasdiskriminering på arbetsmarknaden som sänker afrosvenskars ekonomiska standard vilket i sin tur har effekter på andra områden och som i sin tur ger afrosvenskar sämre förutsättningar att ta sig fram på arbetsmarknaden. Rasdiskriminering är på så sätt ett självupprätthållande system som förstärks om inte särskilda åtgärder vidtas för att bryta med cykeln av diskriminering. I studien *Antisvart rasism och diskriminering* definieras afrosvenskar som personer födda i länder i Afrika söder om Sahara eller personer med minst en förälder född i Afrika söder om Sahara. Det gör att det går att följa upp om det är någon skillnad i utfall på arbets-

marknaden mellan afrosvenskar och övriga svenskar samt mellan svenskfödda och utrikes födda afrosvenskar. Det visar sig att för alla utbildningsnivåer finns ett löne-gap mellan afrosvenskar och den övriga befolkningen som till huvudsak består av vita svenskar. Med ökande utbildningsnivå växer lönegapet till afrosvenskarnas nackdel oavsett om de är födda i Sverige eller inte. En person ur den övriga befolkningen med tre-årig eftergymnasial utbildning har i genomsnitt 50 procent högre bruttolön än svenskfödda afrosvenskar med motsvarande utbildning. Som jämförelse kan nämnas att det ojusterade lönegapet mellan män och kvinnor 2021 - där ingen hänsyn tagits till skillnader i utbildningsnivå - är 9,9 procent (*Medlingsinstitutet, Löneskillnader mellan kvinnor och män 2021*, s. 13).

Etnisk diskriminering enligt lagstiftningen innebär att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation eller att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt

missgynna personer på ett sätt som går att koppla till etnisk tillhörighet. Det räcker inte till som ett ramverk för att förstå och ännu mindre bekämpa den ojämlikhet som studien presenterar. Studien beskriver istället hur olika strukturella mekanismer förklarar ojämlikheter som att afrosvenskar vid samma utbildningsnivå har högre arbetslöshet, oftare är överkvalificerade för de jobb de har, oftare arbetar inom sektorer med generellt och lägre löner och, som framgår nedan i statistiken om andelen chefer, har en mycket sämre karriärutveckling än övriga befolkningen.

Utbildning	Grupp	Andel chefer	Medellön chefer (100kr)
3 år gymnasium	Övriga	3,3%	5064,7
	ASSA	0,5%	3531,7
	ASSv	0,4%	5170,9
3 år efter-gymnasial	Övriga	8,2%	6889,8
	ASSA	1,8%	5197,3%
	ASSw	1,6%	4632,8%

fig 2. Andel med chefsposition baserad på födelseland och utbildningsnivå samt medellön (bruttolön för olika nivåer av utbildning relaterat till födelseland (Länsstyrelsen, Antisvart rasism och diskriminering, 2019, s. 37)

Den svenska arbetsmarknaden präglas i hög grad av horisontell segregering och afrosvenskar tenderar att ha lågstatusyrken även i förhållande till utbildningsnivå och det omvända förhållandet gäller för afrosvenskars representation i högstatusyrken. Det visar sig också att även inom de respektive yrkesgrupperna har afrosvenskar väsentligt lägre löner i genomsnitt än övriga svenskar.

Grupp	Lågstatusyrken	Högstatusyrken	Medellön lågstatus (100 kr)	Medellön högstatus (100 kr)
Övriga befolkningen	11,9%	4,4%	2050,3	5152,3
Afrsv födda ASS	18,5%	0,9%	1547,2	4273,7
Afrsv födda i Sverige	17,4%	1,8%	1606,3	3852,9

fig 3. Andel med låg och högstatusyrke baserat på födelseland och utbildningsnivå, samt medellön (bruttolön) för olika nivåer av utbildning relaterat till födelseland (Länsstyrelsen, Antisvart rasism och diskriminering, 2019, s. 38)

Arbetsmarknaden präglas i hög grad av vertikal segregering. För afrosvenskar innebär det att de har svårare än övriga befolkningen att avancera till högre befattningar med högre status och lön som motsvarar deras utbildningsnivå. Det gäller även då afrosvenskar är lika mycket eller mer meriterade för den eftertraktade positionen. (*Ibid*, s. 32)

Ekonomisk standard 2019 för personer födda utanför Europa efter födelseregion

Medianvärde
(1000 kr)

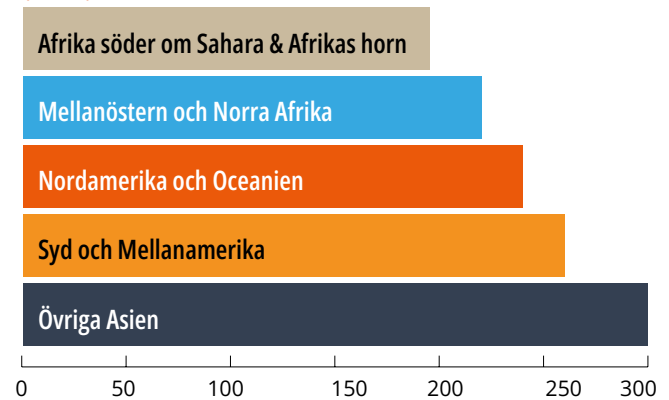

fig 4. Ekonomisk standard 2019 för personer födda utanför Europa (som bott minst 10 år i Sverige) efter födelseregion. Det ska jämföras med medianvärdet för ekonomiska standarden för svenskfödda med två svenskfödda föräldrar som är drygt 300 000 kr/år (SCB, Ekonomiska livsvillkor för människor med bakgrund utanför Europa, 2022, s. 84)

Ekonomisk standard är ett mått som kombinerar hushållets inkomster med dess försörjningsbörda. När man delar in utrikes födda efter födelseregion är skillnaderna mellan grupperna relativt stora. Högst ekonomisk standard har den relativt lilla grupp som består av de som är födda i Nordamerika och Oceanien. De har en ekonomisk standard som ligger drygt 1 procent under gruppen med svensk bakgrund. Lägst ekonomisk standard har gruppen som består av födda i Afrika söder om Sahara som ligger på 64 procent av vad gruppen med svensk bakgrund har. (SCB, Ekonomiska livsvillkor för människor med bakgrund utanför Europa, 2022, s. 84)

Även om en viss inhämtning sker går det att konstatera att skillnaderna mellan människor som rasifieras som icke-vita och vita svenskar består när andra generationens svenskar med utomeuropeisk bakgrund jämförs med den svenskfödda. Andra generationens afrosvenskars ekonomiska standard är 77 procent

av den för svenskfödda med två svenskfödda föräldrar som utgör jämförelseindex. Medianvärdet för Nordamerika och Oceanien når 98 procent av medianvärdet för de med svensk bakgrund. Andragenerationens svenskar med utomeuropeisk bakgrund är något yngre i genomsnitt än gruppen med två svenskfödda föräldrar och därför behöver en viss åldersjustering av siffrorna göras. Men även efter att detta gjorts står det helt klart att vithet sammanfaller med ekonomiskt välstånd oavsett var personer eller deras föräldrar är födda och att rasliga mönster av ojämlikhet består över generationer i Sverige. I Sveriges tjugofjärde och tjugofemte rapport till kommittén hänvisar regeringen till SCB och skriver att »en analys av födelseregioner visar att de oförklarade inkomstskillnaderna vanligen är störst för kvinnor och män födda i Afrika söder om Sahara respektive för kvinnor och män födda i Sverige med minst en förälder född i Afrika söder om Sahara».²

Ekonomisk standard 2019 för personer födda i Sverige med utomeuropeisk bakgrund efter föräldrarnas födelseregion

Medianvärde
(1000 kr)

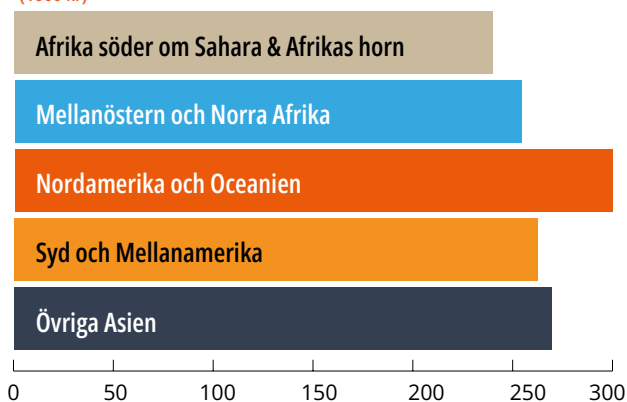

fig 5. Ekonomisk standard 2019 för personer födda i Sverige med minst en förälder för utanför Europa efter födelseregion. Det ska jämföras med medianvärdet för ekonomiska standarden för svenskfödda med två svenskfödda föräldrar som är drygt 300 000 kr/år (SCB, *Ekonomiska livsvillkor för människor med bakgrund utanför Europa*, 2022, s. 85)

Studier av ojämlikhet som stannar vid inkomster missar att skillnader i förmögenhet kan spela en minst lika stor roll för att forma människors livsmöjligheter och deras åtnjutande av

² Sveriges tjugofjärde och tjugofemte periodiska rapport till FN:s kommitté för avskaffande av rasdiskriminering, (2023) par. 8.

rättigheter. Förmögenheten är en buffert som kan användas för att ta sig igenom en tillfälligt svår tid men framförallt kan den användas för att ackumulera ännu mer kapital och det kan föras ner till nästa generation och öppna upp möjligheter som barn till föräldrar utan kapital saknar. Sedan förmögenhetsskatten avskaffades förs inte längre statistik över svenskars förmögenheter. Men det är däremot känt att det mesta av svenskars sparande är investerat i deras boende. Journalisten Andreas Cervenka redogör i sin bok *Girig-Sverige* för hur Sverige blivit det land där ojämlikheten växer snabbast i världen och hur det hänger ihop med en medveten politik för att öka värdet på fastigheter där resten av samhället subventionerar hemägarna genom att de får skatterabatter och genom den penningpolitik som förs. Ägande- och bostadsrätter har ökat i värde med 800 procent på 25 år mellan 1990-2014. Det har lett till ett växande förmögenhetsgap mellan de som äger sitt boende och de som hyr. Av alla rasgrupper är afrosvenskar de som äger sitt boende i minst utsträckning. Vad man kan lära sig från andra länder är att rasojämlikhet i förmögenheter snarare ökar än minskar om inte en aktiv politik förs för att öka jämlikhet (Lisa Camner McKey, Federal Reserve

	Boende upplåtelseform			
	Ägande & borätt		Hyresrätt	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Afrika söder om Sahara	23,3	26,8	72,1	70,5
Mellanöstern och norra Afrika	39,8	40,9	56,9	56,6
Syd & Mellanamerika	45,2	49,4	51	47,7
Övriga Asien	52,2	60,1	44	36,7
USA, Kanada & Oceanien	71,7	73,9	24,2	22,5
Sverige 1	51,5	50,6	44,8	45,8
Sverige 2	72,9	72,1	24	25,1

fig 6. Andel boende efter upplåtelseform 31 december 2021 fördelat på födelseregioner (som bott minst 10 år i Sverige) samt födda i Sverige med minst en förälder född i ett utomeuropeiskt land (Sverige 1) och födda i Sverige med två föräldrar födda i Sverige (Sverige 2)

Bank of Minneapolis - How the Racial Wealth Gap has Evolved and why it persists, 2022).

Trångboddhet påverkar barns hälsa, miljö och skolgång negativt. (CAMM, *Trångboddhet i förhållande till barns hälsa, miljö och skolgång*, 2020). Det är mer än sju gånger så sannolikt att afrosvenska barn är trångbodda som vita barn.

Boende antal trångbodda		
	Pojkar 0-19	Flickor 0-19
Afrika söder om Sahara	25,6%	30,8%
Mellanöstern och norra Afrika	22,7%	22,8%
Syd & Mellanamerika	5%	7,1%
Övriga Asien	7,9%	6,8%
USA, Kanada & Oceanien	5,4%	2%
Sverige 1	25,4%	25,8%
Sverige 2	3,6%	3,7%

fig 7. Andel trångbodda 31 december 2021 fördelat på födelseregioner (som bott minst 10 år i Sverige) samt födda i Sverige med minst en förälder född i ett utomeuropeiskt land (Sverige 1) och födda i Sverige med två föräldrar födda i Sverige (Sverige 2)

Diagrammet (fig 8) visar andelen elever som gick ut nionde klass 2019 och inte blev behöriga till nationella gymnasieprogrammet. Notera att statistiken bara omfattar utrikes födda barn som bott minst 10 år i Sverige. Med andra ord rör det sig om barn som flyttat till Sverige när de varit mycket unga och genomgått hela eller nästan hela grundskolan i Sverige. Utrikes födda afrosvenska barn hade den största sannolikheten 18,8 procent av alla barn att inte bli behöriga till nationella gymnasieprogrammet.

Andel ej behöriga elever till nationella programmet		
	Pojkar	Flickor
Afrika söder om Sahara	18,8%	21,2%
Mellanöstern och norra Afrika	16%	20,8%
Syd & Mellanamerika	12,5%	14,9%
Övriga Asien	9,4%	9,1%
USA, Kanada & Oceanien	4,2%	
Sverige 1	12,8%	11,6%
Sverige 2	8,8%	7,1%

fig 8. Andel ej behöriga elever som gick ut niondeklass våren 2021 fördelat på födelseregioner (som bott minst 10 år i Sverige) samt födda i Sverige med minst en förälder född i ett utomeuropeiskt land (Sverige 1) och födda i Sverige med två föräldrar födda i Sverige (Sverige 2)

ASR'S REKOMMENDATIONER

I. **Kommittén bör**, i enlighet med artikel 2 i konventionen, rekommendera att Sverige ålägger offentliga institutioner att, som en del av deras skyldighet att beakta och skydda mänskliga rättigheter i verksamheten, ha uppföljningsmekanismer byggda på bredad datainsamling med olika indikatorer på etnisk mångfald. Metoden bör bygga på att låta de tillfrågade svara anonymt och välja hur de vill identifiera sig själva, för att på så sätt ta fram tillfredsställande empiriskt underlag till strategier för att uppfylla allas lika åtnjutande av rättigheterna i konventionen och underlätta uppföljningen av detta. Metoden kallas ofta jämlikhetsdatametoden. Äläggandet att tillämpa jämlikhetsdatametoden bör till att börja med riktas mot Polisen, Statens institutionsstyrelse, socialtjänsten, skolan, universiteten och vården.

II. **Kommittén bör** rekommendera att Sverige i enlighet med kommitténs generella rekommendation 34 – uttryckligen erkänner att människor av afrikansk härkomst är särskilt utsatta för rasdiskriminering och därför har rätt till särskilda åtgärder, som individer och som kollektiv, för att främja och fullt ut skydda deras mänskliga rättigheter. För att förenkla för implementeringen av detta i offentliga verksamheter bör Sverige:

a) tillgripa skyndsamma åtgärder för det fullständiga implementerandet av kommitténs generella rekommendation 32 om omfattningen och meningen av särskilda åtgärder.

b) skicka signalen tydligare vilka grupper särskilda åtgärder mot rasism kan utformas kring genom att i ännu fler sammanhang operationalisera kategorierna i regeringens uppdrag till SCB att undersöka livsvillkoren för människor som löper förhöjd risk att drabbas

av rasism. De definieras som personer med bakgrund i Afrika söder om Sahara och Afrikas horn, Mellanöstern och norra Afrika, Syd- och Mellanamerika, Övriga Asien samt Nordamerika och Oceanien.

c) uttryckligt uppdra åt offentliga institutioner att tillämpa det rättighetsbaserade arbetssättet - också kallat jämlikhetsintegrering - med avseende på diskrimineringsgrunden etnisk tillhörighet sina verksamheter och rapportera till regeringen om resultatet av den åtgärden.

d) uttryckligt kommunicera till offentliga institutioner att jämlikhetsdatametoden är ett verktyg för implementering av jämlikhetsintegrering som inte kan ersättas av metoder som inte operationaliserar ras- eller etniska kategorier.

III. **Kommittén bör** rekommendera att Sverige implementerar en robust politik mot den etniska boendesegregation inriktad mot en bred socioekonomisk upprustning men som även tar rasgrupp i beaktande så kompletterande insatser kan riktas mot speciellt drabbade rasgrupper. Till de åtgärder regeringen kan överväga hör:

a) att mål sätts för ökat afrosvensk bostadsägande kopplat till åtgärder som gör det lättare för afrosvenskar att få bostadslån. Det kan röra sig om speciellt stöd för till kontantinsatser eller andra åtgärder för att ge afrosvenskar tillgång till överkomliga krediter.

b) riktade statliga investeringar mot social och ekonomisk upprustning av socialt utsatta rassegregerade områden.

c) att stärka kunskapen om boendesegregationens mekanismer genom att tilldela en lämplig myndighet uppdraget att beskriva och analysera den socioekonomiska boendesegregationen och dess utveckling med ett antirasistiskt perspektiv samt föreslå åtgärder.

d) att verka för att ökat byggande av hyresrätter till överkomliga priser för att hantera den oproportionerligt höga kostnadsbördan och bostadsinstabiliteten som afrosvenska hushåll drabbas av.

IV. För att Sverige effektivt med alla lämpliga medel ska kunna uppfylla sina förpliktelser i enlighet med artikel 4 i Konventionen, **bör CERD rekommendera Sverige att:**

a) den svenska straffrättsliga hatbrottslagstiftningen ändras på så sätt att det framgår av lag eller förordning vad som utgör ett hatbrottsmotiv och vilka omständigheter som ska beaktas vid prövningen av om ett sådant föreligger.

b) den svenska straffrättsliga hatbrottslagstiftningen kompletteras med införandet av fler sådana huvudbrott, likt hets mot folkgrupp och olaga diskriminering, där den rasistiska eller i övrigt hatiska komponenten är en del av själva brottsbeskrivningen.

c) den straffrättsliga hatbrottslagstiftningen kompletteras med en civilrättslig konstruktion som innebär att ett brott eller annan handling kan fastställas som rasistiskt motiverad om omständigheterna gör att så är antagligt, utan att för den delen innebära att den person som har utövat gärningen eller handlingen lider straffrättsliga konsekvenser. Nämda konstruktion bör innebära att den som har lidit skada av en sådan gärning eller handling tillerkänns rätt till ersättning, vård och andra former av upprättelse.

d) den svenska regeringen vidtar åtgärder för att utbilda domare om

rasism, dess specifika uttryck, logiker och mångfacetterade manifestationer.

e) den svenska regeringen vidtar åtgärder för att aktivt öka andelen afrosvenskar och icke-vita personer som arbetar inom rättsväsendet och särskilt inom rättskipningen.

f) frågan om huruvida brännandet av Koranen utgör hets mot folkgrupp avgörs i domstol.

g) bestämmelsen om hets mot folkgrupp stärks på ett sådant sätt att den ger effektivt skydd mot indirekta uttryck, så som symboler, bilder och beteenden.

h) lagstiftningsarbetet kring införandet av ett förbud mot rasistiska organisationer läggs ned.

V. För att Sverige effektivt med alla lämpliga medel ska kunna uppfylla sina förpliktelser i enlighet med artikel 5 i Konventionen, **bör CERD rekommendera Sverige att:**

a) agera utifrån det Brottsförebyggande rådet kommer fram till i sin granskning av förekomsten av diskriminerande praktiker i Polismyndighetens arbete.

b) den svenska lagstiftningen, framförallt 13 § PolisL, *Ordningstvaktslagen* och *Lagen om omhändertagande av berusade personer* ändras på ett sådant sätt att det diskretionära utrymmet för brottsbekämpande, brottsförebyggande och ordningshållande myndigheter eller tjänstepersoner inskränks.

c) lagförslagen om utökade befogenheter för brottsbekämpande och brottsförebyggande i gränsnära områden avskrivs.

d) lagförslagen om utökade befogenheter för ordningstvakter m.m. avskrivs.

e) den planerade utredningen om visitationszoner läggs ned.

VI. **Kommittén bör** rekommendera att Sverige, i enlighet med artikel 5 i konventionen, vidtar åtgärder för att säkerställa afrosvenskars lika rätt till folkhälsa. Sverige bör därvidlag följa uppmaningarna i utprovet mot rasism i vården att:

- a) Patientnämnden och IVO inför diskriminering som ett särskilt tillsynsområde.
- b) all vårdpersonal fortbildas om hur rasism påverkar vården, både ur personal- och patientperspektiv.
- c) alla vårdutbildningar inkluderar moment om diskriminering, både ur personal- och patientperspektiv.
- d) alla vårdenheter har uppdaterade handlingsplaner för hur rasism på arbetsplatsen ska hanteras.
- e) anslagen till forskning om rasism inom vården ökar.

Vidare anser vi att **kommittén bör** rekommendera Sverige att:

- a) påbörja insamling av jämlikhetsdata hos Sveriges regioner för att kunna kvalitetssäkra att vård på jämlika villkor erbjuds i alla regioner.
- b) sammanställning av data om ojämlik vård och hälsa integreras som en uppgift i Socialstyrelsens riktlinjer.

VII. **Kommittén bör** rekommendera att Sverige, i enlighet med skrivningarna kopplade till civila och politiska rättigheter i kommitténs generella rekommendation 34, vidtar åtgärder för att garantera afrosvenskar rätten att på lika villkor delta i det demokratiska beslutsfattandet genom att:

- a) främja en ökad medvetenhet bland afrosvenskar, om vikten av deras aktiva deltagande i det offentliga och politiska livet och undanröja hinder för sådant deltagande.
- b) vidta alla nödvändiga åtgärder, inklusive särskilda åtgärder, för att säkerställa lika möjligheter till deltagande för afrosvenskar i alla politiska för-

samlingar på nationell, regional och kommunal nivå.

VIII. **Kommittén bör** rekommendera att Sverige, i enlighet med artikel 6 i konventionen, förbättrar tillgången till effektiva rättsmedel genom att:

a) reglerna om rättegångskostnader inom ramen för diskrimineringsmål ändras så att den som driver ett diskrimineringsmål ska betala motpartens kostnader endast om det är uppenbart att det inte har förelegat skäl att få saken prövad.

b) göra en översyn av de regler som styr handläggningen av diskrimineringsmål i svensk domstol.

c) genomföra de lagändringar och förslag på åtgärder som statens särskilda utredare föreslagit i slutbetänkandet *”Ett utökat skydd mot diskriminering”* (SOU 2021:94) framförallt förslaget att även brottsbekämpande myndigheter bör omfattas av samtliga förbud i diskrimineringslagen.

d) genomföra de lagändringar och förslag på åtgärder som statens särskilda utredare föreslagit i slutbetänkandet *”Effektivare tillsyn över diskrimineringslagen – aktiva åtgärder och det skollagsreglerade området”* (SOU 2020:79). I synnerhet vad gäller förslagen om föreskriftsrätt och inrättande av föreskriftsråd hos DO samt förslagen som syftar till att effektivisera Nämnden mot diskriminering.

IX. **Kommittén bör** rekommendera Sverige att göra positiv särbehandling med avseende på etnisk tillhörighet och religion tillåtet inom arbetslivet och högre studier i samma utsträckning som det för närvarande är tillåtet med hänsyn till kön. I synnerhet bör positiva särbehandlingsåtgärder genomföras på statliga myndigheter med målet på sikt att afrosvenskar och andra rasifierade grupper är representerade i proportion till deras andel i befolkningen.

X. **Kommittén** bör även rekommendera att Sverige utreder frågan om att låta kraven på lönekartläggning omfatta andra diskrimineringsgrunder än kön, i synnerhet etnisk tillhörighet samt religion och annan trosuppfattning.

XI. **Kommittén** bör rekommendera att Sverige, i enlighet med artikel 7 i konventionen, aktivt arbetar mot rasdiskriminering i skolväsendet genom att hörsamma Barnombudsmannen förslag på förebyggande åtgärder för att motverka rasism mot barn och unga och iaktta kommitténs generella rekommendation 34 vilket innebär:

a) ett systematiskt arbete för att förebygga och åtgärda rasism. Barn och unga ska vara delaktiga och involveras i arbetet, i allt från kartläggning till implementering och utvärdering.

b) kunskapshöjande insatser bland ansvariga politiker, myndighetsanställda, skolpersonal och andra vuxna som fattar beslut om barn eller som arbetar nära barn.

c) en förstärkning av det övergripande systematiska arbetet för att säkerställa att barns rättigheter tillgodoses i skolmiljöer.

d) att metoder och material som tagits fram för att exempelvis underlätta samtal om rasism används och utvecklas. Det behövs även mer kunskap om vilken effekt olika metoder och arbetsätt har i olika miljöer.

e) en systematisk genomgång av allt språk i läroböcker som förmedlar stereotypa eller förnedrande bilder, anspelningar, ord eller åsikter om människor av afrikansk härkomst och ersätter det med bilder, referenser, ord och åsikter som förmedlar budskapet om alla människors inneboende värdighet och jämlikhet

f) inkludering i läroböcker, på alla lämpliga nivåer, av kapitel om historia och kulturer för människor med afrikansk härkomst och bevara denna

kunskap i museer och andra forum för kommande generationer, uppmuntra och stödja publicering och distribution av böcker och annat tryckt material, samt sändning av TV- och radioprogram om deras historia och kulturer.

XII. **Kommittén** bör rekommendera att Sverige uttryckligen erkänner, sprider, implementerar och rapporterar om åtgärder som vidtagits för att genomföra Durbandeklarationen och handlingsprogrammet (DDPA) i enlighet med kommitténs allmänna rekommendationer 28 och 33. Det gäller i synnerhet att Sverige:

a) mot bakgrund av att en majoritet av afrosvenskarna är muslimer erkänner de särskilt allvarliga problemen kopplade till religiösa fördomar och intolerans som drabbar människor av afrikansk härkomst genom att vidta politiska åtgärder utformade för att förhindra och eliminera all diskriminering på grund av religion och övertygelse.

b) som en form av reparations för Sveriges deltagande i det transatlantiska förslavandet av afrikaner bidrar till finansieringen av CARICOM:s tiopunktsprogram för reparatorisk rättvisa. I tiopunktsprogrammet ingår en officiell ursäkt för de begångna brotten mot mänskligheten, skuldlettnader, teknologiöverföring, utrotning av analfabetism, ett utvecklingsprogram för ursprungsbefolkningar och ett program för att välkomna återvändandet till Afrika av ättlingar till förslavade afrikaner.

XIII. **Kommittén** bör rekommendera att Sverige implementerar en politik mot rasdiskriminering i enlighet med kommitténs generella rekommendation 25 om den könsrelaterade dimensionen av rasdiskriminering och kommitténs generella rekommendation 34 om människor av afrikansk härkomst. Det har till effekt att afrosvenskar erkänns inte barasomenstatistisk kategori, utan även som en sociopolitisk kategori, kring

vilken politiska åtgärder kan utformas. Exempel på sådana politiska åtgärder är att Sverige:

a) implementerar åtgärder för att identifiera grupper av människor av afrikansk härkomst i Sverige genom insamling av jämlikhetsdata.

b) ser över, antar och implementerar nationella strategier och program i syfte att förbättra situationen för människor av afrikansk härkomst och skydda dem mot diskriminering av statliga myndigheter och offentliga tjänstemän, såväl som av alla personer, grupper eller organisationer.

c) uppmuntrar och utvecklar lämpliga metoder för kommunikation och dialog mellan grupper av människor av afrikansk härkomst och/eller deras representanter och relevanta myndigheter i staten.

d) vidtarnödvändiga åtgärder, isamarbete med det civila samhället och medlemmar av drabbade grupper, för att utbilda befolkningen som helhet i en anda av icke-diskriminering, respekt för andra och tolerans, särskilt när det gäller människor av afrikansk härkomst.

e) i sin politik och i sina handlingar erkänner de negativa effekterna av de oförrätter som drabbat människor av afrikansk härkomst historiskt, genom framförallt kolonialism och den transatlantiska slavhandeln, vars effekter fortsätter att missgynna människor av afrikansk härkomst idag.

f) att åtgärderna implementeras med ett konsekvent intersektionellt förhållningssätt som inkluderar ett genusperspektiv i analyser och åtgärder.

SLUTORD

Rasism har beskrivits som en teknologi som delar in människor i olika "sorter" och åstadkommer och upprätthåller en ojämlik fördelning av status, privilegier, resurser, rättigheter och möjligheter till människor på basis av vilken sort de antas tillhöra (Länsstyrelsen, *Antisvart rasism och diskriminering* (2018) s. 15). Även fast få människor idag öppet omfamnar rasism som idé verkar rasismen fortfarande som en strukturerande princip och har till effekt att afrosvenskars åtnjutande av rättigheter, resurser och status begränsas. Och så länge samhället fungerar på det sättet sänds fortfarande signalen - om än implicit - att svarta människors värde är lägre än andras och att de kan behandlas därefter.

Så avslutningsvis vill vi kasta ljus på den verkligheten genom att återge två vittnesmål som illustrerar vad som rutinmässigt händer svarta människor i en nation där svarta liv inte värderas lika högt som andras. Tills Sverige implementerar konventionen till fullo så att alla former av rasdiskriminering avskaffats i riket kommer afrosvenskar fortsatt utsättas för den här sortens attacker mot vår värdighet och mänsklighet.

VITTNESMÅL #1: JEANINE

- Det är fruktansvärt, jag mår så dåligt. Jag är så trött. Jag har blåmärken över hela kroppen.

Jeanine, en höggravid afrosvensk kvinna, beskriver för Expressen att hon och hennes femåriga dotter färdades med tunnelbanan. Hon hade ett giltigt månadskort men hittade det först inte och blev därför bötfälld och tillsagd att gå av tunnelbanan. När hon hittade sin biljett och ville visa vakterna vill de inte se på biljetten. Istället tvingade de två vakterna av henne och i tumultet faller Jeanine och slår sig och ambulans kommer till platsen. Många filmer av händelsen spreds sociala medier, vilket fick till följd att Jeanine utsattes för hot på internet.

- De skriver att de borde ha slagit mig hårdare. Varför säger de så?

Jeanine som bara hade tre veckor kvar till beräknad förlossning tvingades åka till sjukhuset för att kontrollera att barnet i magen mådde bra.³

VITTNESMÅL #2: SOFIA

– Min lillebror frågade ordningsvakten:

"Har jag inga rättigheter?"

Då sa ordningsvakten: "Du har inga rättigheter, bara skyldigheter."

Sofia berättar för Expressen hur hennes lillebror och hans vänner var på väg ut från biblioteket i Kista galleria och blir lite högljudda och entusiastiska när de diskuterade fotboll som 12-åringar kan bli. Då tillkallar bibliotekarien ordningsvakter. Enligt Sofias och familjens version så ska vakten i samband med det ha slagit broderns huvud mot golvet så att han fick hjärnskakning. Delar av händelsen filmades och på filmen syns hur ordningsvakten försöker knuffa ut pojken från gallerian och sedan kopplar ett grepp och går upp för trapporna med pojken.⁴

– Observera att det handlar om en 12-årig pojke som väger 32 kilo. Det här ska inte kunna hända oavsett omständigheter. Vi pratar om en vuxen person som skriker och skrämmer livet ur de här barnen och det är självklart att han går utöver sina befogenheter, särskilt som det handlar om barn. Det här våldsmonopolet tycker jag verkligen är överdrivet.

³ <https://www.expressen.se/nyheter/jeanine-berattar-jag-har-blamarken-overallt/>

⁴ <https://www.expressen.se/nyheter/har-bryter-vakten-ner-12-aringen-med-vald/>

www.afrosvenskarna.se
E-post: info@afrosvenskarna.se